

N:o 12.

Ank. till Riksd. kansli den 14 febr. 1888, kl. 12 midd.

*Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om ändring af
7 kap. 3 § strafflagen.*

Från Första Kammaren har lagutskottet fått emottaga en inom nämnda kammare af herr *Wærn* afgifven motion, n:o 51, hvari anføres:

»I 7 kap. 3 § strafflagen stadgas böter för den, som å sön- eller högtidsdag idkar arbete; och om hvilka dagar skola firas såsom helg- eller högtidsdagar återfinnas föreskrifter i kongl. förordningen den 4 november 1772.

Genom denna kongl. förordning indrogos åtskilliga förut firade högtidsdagar, och det har under den tid, som förflutit efter dess utfärdande, mer än en gång varit ifrågasatt att indraga flera sådana. För min del anser jag icke de dagar, under hvilka gudstjänster hållas och församlingarne undervisas och uppmanas till kristliga pligters uppfyllande, vara för många. Och äfven om jag hyste en sådan åsigt, skulle jag icke väcka förslag om indragning af någon helgdag, emedan jag anser behandling af ett sådant förslag närmast böra tillkomma kyrkomötet.

Deremot anser jag förbudet mot arbete på högtidsdag böra ur strafflagen utgå, och behandling af fråga derom tillhöra Riksdagen. Redan i det gudomliga bud, genom hvilket sabbaten instiftades, heter det: »I sex dagar skolen I arbeta, men den sjunde dagen skolen I hålla helig.» Älliggande för den kristna församlingen att i strid mot detta bud icke arbeta under talrika åminnelse- eller så kallade högtids- eller helgdagar uppkom under medeltiden, då lätja icke ansågs fördömlig, och den religiösa ifvern verkliga

Bih. till Riksd. Prot. 1888. 7 Saml. 7 Häft.

var sådan, att lagstiftaren kunde förutsätta, att lediga stunder skulle användas till religiösa betraktelser och böner. I den mån detta icke är förhållandet har förbudet blifvit oegentligt. Det finnes utom arbetet mångfaldiga sysselsättningar eller tidsfördrif, som afhålla menniskor från andaktsöfningar, och att bland dem alla brännmärka endast det i och för sig berömvärda arbetet måste vara i hög grad orätt.

Vid reformationen indrogos de flesta af de af den katolska kyrkan påbudna helgdagarne och — om jag ej bedrager mig — flera i öfriga protestantiska länder än i Sverige. Märkligt är att i de länder, der, såsom i England, och särskildt Skotland, söndagen hålles heligast, fästes intet afseende vid helgdagarne. Det är också min och mångas tro, att upphäfvandet af förbudet mot arbete på helgdagarne skulle föranleda söndagens hållande i större helgd. Om därför bibehållandet af detta förbud icke anses påkalladt af religiösa skäl, finnas starka verldsliga för dess upphäfvande. I främsta rummet torde man böra erinra sig det gamla ordspråket, att »fåfång gå lärer mycket ondt», och att för många firandet af högtidsdag medför bristande arbetshåg nästa dag.

Ännu mera afseende förtjenar den förlust af arbetsprodukt, som föranledes af de många helgdagarne, hvilka utgöra en långt ifrån oväsentlig produkt af årets dagar. För de klasser, hvilka för sitt uppehälle icke hafva annan tillgång än de dag efter dag intjenta arbetslönerne, måste förlusten deraf genom den lagbudna tvungna sysslolösheten vara mycket känbar. En engelsk handverkare skulle med användning af precis samma arbetsstyrka kunna vid ett föregående års slut åtaga sig utförandet under första hälften af ett år af en beställning, innefattande en nära fem procent större arbetsquantitet, än hvad en svensk handverkare skulle kunna göra, eller åtaga sig utförandet af en och samma leverans en hel vecka tidigare, hvilket under nu rådande starka konkurrens skulle vara en väsentlig förmån till fördel för den utländska, men till lika stor skada för den svenska yrkesidkaren. Äfven vid flertalet fabriksmessigt utöfvade yrken afbryter en inträffande helgdag arbetet för ett helt dygn, och om helgdagen inträffar andra dagen före eller andra dagen efter en söndag, så blir det föga bevänt med arbetet under den mellanvarande dagen. Och då samma orsaker hafva lika verkan, behöfver man icke antaga det ofvan förutsatta fallet af en speciel beställning, som af utländingen kan utföras till större quantitet eller på kortare tid, än hvad svensken kan göra, utan man kan vara förvissad om, att vid all täflan på utländska eller inhemska varumarknader emellan svenska fabrikanter eller handverkare, som ej få arbeta under helgdagarne, och utländska fabrikanter

eller handverkare, hvilka dertill äro oförhindrade, der hafva de senare fördelen och vinsten af omkring en hel veckas arbete framför svenskarne, och att detta vid skarp konkurrens leder till de svenska varornas undersäljande.

Man kan häremot invända att, då förbudet endast gäller handverk eller annat arbete, »som uppskof tåla kan», äro redan många yrken berättigade att arbeta under helgdagarne, och att lagen för öfrigt så litet efterhållas, att det är ytterligt sällsynt, att någon pliktfälles för helgdags- eller äfven söndagsarbete, men jag ser i dessa förhållanden ytterligare stöd för lämpligheten af den af mig begärda lagförändringen.

Det är ej rättvist att visst arbete tillåtes och annat i sig sjelft lika oskyldigt förbjudes, äfven i de fall, der ej omtanke om nödig hvila för arbetaren påkallat förbudet; och ovissheten om lagens tillämplighet gifver åt den hänsynslöse yrkesidkaren en oberättigad förmån framför den laglydige och fromme.

För den helgd, i hvilken lag bör hållas, måste det ock vara menligt, att vissa lagbud anses strafflöst kunna öfverträdas, och detta dess mera, ju oftare — såsom här är fallet — tydliga bevis derpå falla i ögonen.

En annan mot den föreslagna förändringen tänkbar invändning, som jag villigt erkänner hafva vida mera skäl för sig än den, att vissa högtidsdagar fortfarande af den kristna menigheten hållas i helgd, är att arbete, som möjligen kunde blifva bullersamt, på sådana dagar skulle anses störande för allmän andäktighet och sårande för känslan.

Jag ber att häremot få erinra, att bullersamma och för all andakt lika störande nöjen, som något arbete kan vara, äro i lag tillåtna, men att sed och folkopinionen visat sig tillräckligt starka att förhindra deras utöfning under de mera ansedda högtidsdagarne, såsom juldagen och långfredagen.

Samma sed och folkopinion skola säkert vara lika starka att förhindra bullersamt eller störande arbete. Men då jag ingalunda vill åstadkomma förargelse, så öfverlemnar jag till lagutskottet att bedöma, huru vida af nämnda skäl förbudet mot arbete under nämnda båda dagar bör anses fortfarande lämpligt, i hvilket fall mitt förslag är att anse såsom endast gällande öfriga högtidsdagar.

Skulle åter lagutskottet dela min uppfattning, att förbud mot arbete äfven under de nämnda dagarne ej är behöfligt för att skydda deras helgd, så är mitt förslag, att ur § 3 kap. 7 strafflagen orden »eller högtids-» må utgå.»

Vid flera tillfällen har lagutskottet till behandling förehafat fråga om indragning af helgdagar; och utskottet tillstyrkte vid 1885 års riksdag, att två särskilda helgdagar skulle på det sätt indragas, att de komme att firas på söndag. Det nu föreliggande förslaget går i en annan riktning. Enligt detsamma skulle helgdagarne fortfarande bibehålla sin egenskap af kyrkliga högtidsdagar, å hvilka gudstjenst likasom nu skulle hållas, men de skulle beröfvas den yttre helgd, som innefattas i den borgerliga lagens förbud mot arbete å sådana dagar.

En dylik förändring kan lagutskottet för sin del icke tillstyrka. Det skäl, som anförts, att derigenom ekonomisk vinst skulle tillskyndas arbetare och arbetsgifvare, förlorar icke oväsentligt af den vikt, det må ega, då man besinnar, att antalet af de helgdagar, hvilka kunna inträffa å annan dag än söndag, är jembörlig ringa och minskas då en eller flere af helgdagarne infaller å söndag, såsom t. ex. innevarande år är fallet med nyårsdagen och midsommardagen.

Det synes äfven uppenbart, att den minskning af de ifrågavarande dagarnes yttre helgd, som arbetsförbudets upphäfvande skulle medföra, skulle ofördelaktigt inverka på helighållandet af desamma. En stor del af den i annans tjenst anställda arbetande befolkningen skulle ju tydligen derigenom hindras att deltaga i den allmänna gudstjensten; och det vore väl äfven att befara, att, då hitintills i vårt land helgdagar och söndagar ansetts i alla afseenden likställda, söndagens helighållande icke skulle vinna på förändringen.

Mot förslaget kan ock göras gällande den anmärkning, som alltid gjorts mot förut framställda förslag om indragande af vissa helgdagar, nemligen att arbetaren väl behöfver en eller annan hvilodag utöfver söndagarne; och denna anmärkning träffar det nu föreliggande förslaget så mycket starkare, som det i denna punkt går längre än de flesta andra, som förut framkommit i ämnet.

På nu anförda skäl får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 14 februari 1888.

På lagutskottets vägnar:

C. A. SJÖCRONA.